

Wat is er te doen

Boschhuizerbergen is bij uitstek een wandelgebied. Er is een mooie uitgezette wandelroute van circa 5 kilometer (witte route) die u de verschillende gezichten van Boschhuizerbergen laat zien. Op deze route loopt u door uitgestrekte percelen met Grove den, ziet u het gebied veranderen en 'ouder' worden, tot de eerste Jeneverbesstruwelen opduiken in het bos. De kern van het oude stuifzandgebied vormt het hoogtepunt van deze wandelroute. Een landschap met hoge duinen en dichte Jeneverbesstruwelen doemt voor u op, het pad wordt zandiger en muller. Hier kunt u iets van de extreme omstandigheden ervaren waar stuifzanden bekend om zijn: de luwte van de duinen en de kracht van de zon, zelfs op een winterochtend.

De route begint langs de N551 net ten oosten van de spoorwegovergang tegenover de afslag naar Smakt. Hier ligt een parkeerplaats met een informatiebord over de Boschhuizerbergen.

Vanaf de N551 kunt u even verderop genieten van het zicht op de vennen en de moerassige weilanden. Ook hier zijn wandelmogelijkheden. Eventueel is de wandeling te combineren met het lopen van een stukje van het Pieterpad.

Punten op de kaart

1. Parkeerplaats met informatiebord. Even verderop ligt hier een klein stukje met droge heide (herkenbaar aan de Struikheide).
2. Uitzicht over op den Buus. Aan het hoogteverschil is te zien dat hier een oude loop van de Maas aanwezig was.
3. Op diverse plaatsen in het bos is te zien dat Jeneverbessen vrijgezet worden (bomen rond de Jeneverbessen zijn gekapt). Het omvormingsbeheer is herkenbaar door de aanwezigheid van geringde bomen en liggend dood hout.
4. Hier is het fraaiste deel van het jeneverbesstruweel aanwezig. De afwisseling tussen het bos, jeneverbesstruweel en open grasland geeft een mooi beeld. Let ook eens op de hoogteverschillen door de opgestoven duinen en de 'forten' waar de toppen van overstoven eiken nog net bovenuit komen.
5. Een fraai voorbeeld van een structuurrijke heide, met lage en hogere opslag in het terrein.

De seizoenen

In het voorjaar is een wandeling door de Boschhuizerbergen een luisterfeest door de vele zingende vogels. Goudhanen en Gekraagde roodstaarten zijn talrijk in de bossen en Boompiepers, Geelgorzen en Boomleeuweriken zingen in de open delen. Op zomerdagen vliegt de Bruine eikenpage rond en op warme zomeravonden is er kans een ratelende Nachtzwaluw te horen. In de nazomer wordt het vogelconcert vervangen door het strijkorkest van verschillende soorten sprinkhanen. Bij het wandelen valt soms een opvliegende Blauwvleugelsprinkhaan op. Deze sprinkhaan is zittend heel onopvallend maar vliegend niet te missen vanwege de blauwe delen in de vleugels.

In het najaar en de winter verstilt het landschap. Op mistige dagen doemen de Jeneverbessen langzaam op als eenzame wachters op de heide.

Colofon

Voor meer informatie over dit gebied en Natura 2000 zie de website www.knnv.nl/natura2000

Dit project wordt uitgevoerd in het kader van het Programma Draagkracht Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Deze brochure is gemaakt in opdracht van de KNNV (www.knnv.nl), het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (www.nhgl.nl) en KNNV Uitgeverij (www.knnvuitgeverij.nl) door drukkerij ESED (www.esed.nl). Met dank aan RAVON, SOVON, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Kaart Topografische Dienst. Foto's: Raymond Pahlplatz, Vlinderstichting-Albert Vliegert-hart, Saxifraga-Kees Marijnissen, Saxifraga-Luc Hoogenstein.

De Europese Unie heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur die van grote biologische, esthetische en economische waarde is. Om deze natuur te behouden heeft de Europese Unie het initiatief genomen tot Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland gaat het om 162 gebieden.

Het doel van Natura 2000 is het behoud en het herstel van de biodiversiteit (soortenrijkdom) in Europa. De Europese Unie wil door middel van de Natura 2000 gebieden bedreigde en waardevolle typen leefgebieden en soorten in stand houden en zo mogelijk herstellen.

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de KNNV gebruikt of gereproduceerd worden.

Het netwerk Natura 2000

Boschhuizerbergen

Te midden van uitgestrekt jong ontginningslandschap in het oosten en zuiden van Nederland liggen restanten van het vroegere heidelandschap. Een van die restanten is de Boschhuizerbergen, tussen de Peel bij Venray en de Maas.

Boschhuizerbergen is na de laatste ijstijd ontstaan als onderdeel van een uitgestrekt zandgebied in Noord-Limburg en Oost-Brabant. Op deze arme gronden kwamen weinig begroeide zandverstuivingen en droge heiden voor, waarin de Jeneverbes lange tijd een algemene verschijning was. De droge schrale grond kon niet worden gebruikt als akker. Alleen voor schapen viel er nog iets te halen.

Door de intensieve begrazing van de heide verdween plaatselijk de begroeiing. Hierdoor ontstond een stuifzandgebied met flinke hoogteverschillen door uitgestoven laagtes en opgestoven zandduinen. Deze duinen zijn nog in het landschap herkenbaar maar zijn tegenwoordig deels begroeid.

Omdat het stuivende zand hinderlijk was voor de omgeving en er grote vraag was naar stuthout in de Limburgse mijnen werden grote delen van het gebied ingeplant met Grove dennen.

Eind 1920 werden plannen ontwikkeld om Boschhuizerbergen helemaal te ontginnen. Het natuurgebied met de inmiddels zeldzaam geworden Jeneverbesstruwelen dreigde te verdwijnen. Dit gegeven vormde aanleiding om de Stichting het Limburgs Landschap op te richten.

Natuurwaarden

Natuurlijke processen en het gebruik door de mens gaven in Boschhuizerbergen vorm aan het gevarieerde landschap met de stuifduinen, heide en bos.

De Jeneverbesstruwelen in Boschhuizerbergen zijn van Europese betekenis en behoren tot de grootste en oudste Jeneverbesstruwelen van Zuid-Nederland. Sommige exemplaren zijn meer dan 110 jaar oud.

venwitsnuitlibel

Tegenwoordig vindt er weinig tot geen natuurlijke verjonging plaats omdat de omstandigheden voor kieming niet optimaal zijn. De Jeneverbes is een pionierssoort waarvan de zaden kiemen in minerale bodems, zoals in stuifzanden. Door plaatselijk Grove dennen en andere bomen rond de Jeneverbessen te kappen en het vroegere gebruik (schapenbegrazing) in ere te herstellen, komen hier en daar weer pionierssituaties voor. Op deze plaatsen zijn inmiddels weer jonge planten aanwezig.

Het open zand is weinig uitnodigend voor planten en dieren. De temperatuurverschillen zijn in de zomer erg groot (van bijna 0°C 's nachts tot 50°C in de middag), open water komt niet voor en het stuivend zand verandert de omgeving voortdurend. Toch zijn er verschillende soorten die zich hier goed thuisvoelen. De Levendbarende hagedis en veel warmteminnende insecten zoals sprinkhanen en graafbijen komen juist hier voor.

Er zijn maar weinig planten die de extreme droogte en de afwisseling tussen de soms hoge dagtemperaturen en lage nachttemperaturen kunnen overleven. Het stuifzandmilieu is daardoor vooral rijk aan korstmossen en mossen. Enkele opvallende mossen zijn de Rode heidelucifer en Rood beermos. Beide danken hun naam aan de fel roodgekleurde sporenpakketjes en komen vrij algemeen voor op de stukjes open zand en in de heide. In het open zand vestigen zich ook soorten als Buntgras en Zandzegge. De graslanden die zo ontstaan worden 'open graslanden' genoemd.

Interessant is de aanwezigheid van de Bruine eikenpage, een dagvlinder die plaatselijk langs de spoorlijn of op jonge kapvlaktes aanwezig is. Deze soort leeft onopvallend en zet eitjes af op jonge eiken. Door regelmatig kleine kapvlaktes te maken in het bos blijven jonge eikjes aanwezig en ook de Bruine eikenpage.

De poelen en heideterreinen en schralere graslandjes in de omgeving bieden leefruimte aan de zeldzame Heikikker. In de waterlopen in het zuidelijk deel zijn naast veel andere vissoorten de Kleine modderkruiper en het Bempje te vinden.

In het noordoosten gaat het gebied over in een voormalige oude maasbedding. Hier komt kwelwater aan de oppervlakte met een bijzondere samenstelling. In en rond de herstelde vennen en moerassige graslanden komen nu weer bijzondere libellen voor zoals de Venwitsnuitlibel en de Gewone bronlibel. Ook speciale plantensoorten zoals Moerashertshooi en Moerasviooltje groeien hier weer.

bruine eikepage

levendbarende hagedis

Beheer en ontwikkeling

Voor de Jeneverbessen en het stuifzand is het belangrijk dat de wind vat krijgt en blijft houden op het open zand. Het zand kan dan op kleine schaal blijven stuiven. Het open houden van het zand gebeurt door de heide kleinschalig te plaggen en te begrazen met schapen.

De Jeneverbessen in overgroeide bosdelen worden vrijgesteld. Hierdoor krijgen ze meer licht en kunnen kwijnende exemplaren zich herstellen. Bij de werkzaamheden in de bossen wordt de natuur zoveel mogelijk nagebootst. Zo komt zowel staand, op de stam afgebroken en liggend dood hout voor. Op het dode hout komen veel verschillende soorten insecten en schimmels voor.

Her en der worden in de bossen van Boschhuizerbergen kleinere en grotere kapvlaktes gemaakt. Hier kan het bos verjongen met allerlei inheemse bomen en struiken zoals berken, Zomereik en Lijsterbes. Op de overgangen van het bos naar het opener gebied komen veel Boompiepers en ook Boomleeuwerik voor.

In het noordoostelijk deel van Boschhuizerbergen zijn zwakgebufferde vennen hersteld. De bijzondere plantengemeenschappen in de vennen zijn afhankelijk van schoon en licht aangerijkt water. Licht aangerijkt betekent dat het water op zijn weg door de bodem stoffen als ijzer en kalk oplost en meevoert. Op de plaats waar het dan weer aan de oppervlakte komt (kwelwater), heeft het een andere samenstelling dan regenwater. Op die plaatsen waar de kwel aan de oppervlakte komt of in vennen instroomt ontstaan groeimogelijkheden voor bijzondere planten. Het behouden van schoon kwelwater blijft in de toekomst dan ook belangrijk in het beheer.